

susepit me. Ubi observandum est verbum soporatus quod quietem quamdam, somnumque amabilem et suavem indicat. « De latere enim suo te reformat » inquit mellifluus Bernardus¹, « quando propter te obdormivit iu cruce, et ob hoc somnum mortis exceptit. » Similiter in Psalmo xcvi, idem David redemptionem nostram prædicens, inquit²: *Salvavit sibi dextera ejus et brachium sanctum ejus.* Ubi potius dicendum videbatur: *Salvavit nobis*, quia universa ejus qassio in salutem et beneficium nostrum redundarat. Observandum quoque, quod in parola de ove perdita, ab ipsomet Redemptore composita et ad hoc mysterium alludente dicatur³: *Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam quæ perierat.* Ubi commentator Nazianzeni ita scribit⁴: « Iisdem humeris eam suscepit, quibus et crucis lignum tulit. » At vero dices fortasse, cur ait: *Congratulamini mihi, et non potius ovi?* Beda dubium hoc his verbis resolvit⁵: « Non dixit: Congratulamini ovi inventæ, sed mihi, quia videlicet ejus gaudium est vita nostra, et cum nos ad cœlum reducimur, solemnitatem lætitiae implemus. » Similiter advertendum est in parola filii prodigi (per quem genus humanum propter idolatriam errans, ac tandem ad notitiam et obsequium veri Dei reductum denotatur) quod Pater præceperit⁶: *Occidite vitulum saginatum, fueritque instauratum lautum convivium, musicorum instrumentorum et cantantium harmoniæ, aliisque festivis demonstrationibus associatum; et tamen merum amaræ passionis symbolum erat, dicente S. Eligio⁷* : « Dominus Jesus Filius Dei bene dicitur vitulus saginatus, quia caro ejus spirituali pinguedine et virtute opima est, adeo ut sola sufficerit ad tollendam peccata mundi. Et ait: Manducemus, et epulemur, Pater namque et servi illius sunt epulati quia nostra salus est Patris gaudium, in quo nostrorum est remissio peccatorum; immolata pro nostra redemptione caro Christi, totius Trinitatis lætitia est. »

8. — Verum ut ad vetus Testamentum denuo redeamus, certum est quod in Psalmo xxxix, sacrificii cruenti in monte Golgotha consummati in hæc verba fiat mentio⁸: *Sacrificium et oblationem noluisti aures autem perfecisti mili.* Ubi S. Paulus legit: *Corpus autem aptasti mihi.* Id vero quod nostro proposito quam maxime deseruit, sunt sequentia verba⁹: *Holocaustum et pro peccato non postulasti, tum dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, et legem tuam in medio cordis mei.* Id porro quod impense diligitur, in medio cordis positum esse dicitur. Alia autem versio legit: *Intra visceramea.*

¹ S. BERN., s. 2 in Dom. I post Epiph. — ² Ps. xcvi, 1. — ³ LUC., xv, 6. — ⁴ NICET. — ⁵ BEDA, ib. — ⁶ LUC., xv, 30. — ⁷ S. ELIGIO, Novion. — ⁸ Ps. xxxix. — ⁹ HEBR., x, 5. — ¹⁰ THEOD., ib. — ¹¹ HUG. CARD. — ¹² ISAI., xxx, 26. — ¹³ OLEASTER. — ¹⁴ ISA., LXIII, 3. — ¹⁵ PS. CIII, 3. — ¹⁶ PS. XLIV, 8. — ¹⁷ SIMON DE CASS. — ¹⁸ OLEAST., ib.

Theodoreetus ait¹: « Qui aliquem amore prosequuntur desiderant illum inter viscera sua conjicere. » Idem quoque Filio Dei accidit, qui redemptionis nostræ cupidissimus, crucis patibulum adeo amat, ut illud sibi in medio cordis adstrinxerit: *Legem tuam in medio cordis; volui, venio.* quæ verba omnia excessivi desiderii, quo Filius Dei humanam redimationem acceptavit, sunt expressiva.

9. — Titulus Psalmi xcvi hic est: *Laus Cantici David in die ante Sabbatum, quando fundata est terra,* Quæ verba de Feria sexta Parasceves seu die Veneris sancto intelligentur, in qua mundus hic erectus fuit, et restauratus. Unde Hugo Cardinalis ait²: « Hic psalmus est laus David, id est, Christi, et est Cantici, quia invitat ad landem Christi. Psalmus, dico, vel laus facta in die ante Sabbatum, id est, pro eis quæ fecit iu feria sexta, in qua passus est, quando fundata est terra, id est, Ecclesia, quæ per mortem Christi fundata est. Intentio ergo hujus psalmi est, hortari nos, ut laudemus Christum Deum. » Apud Isaiam aliud quoddam passionem Christi respiciens invenio his verbis expressum vaticinium³: *Erit lux lunæ, sicut lux solis et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum, in die qua alligaverit Dominus vulnus populi sui, et percussuram plagæ ejus sanaverit.* Quæ verba, si sensum litteralem species, Passioni Dominicæ non admodum convenient, siquidem illius tempore tenebræ factæ sunt etc. Ac proinde ad sensum illorum mysticum oportet recurrere, quem Oleaster his verbis indicat⁴: « Quia vult Deus omnia gaudere, et exultare in die salutis justorum, et omnes servos suos novis induere. quemadmodum solem, et lunam. » Apud eundem Isaiam Deus crucis patibulum sub metaphora torcularis in hæc verba describit⁵: *Torcular calcavi solus.* Quæ similitudo mysterio turget, quia sive vinum sit, sive oleum, quod in torculari exprimitur, utraque tamen lætitiam exprimunt quacum passus est Dei Filius, de vino enim dicitur: *Vinum laxificat cor hominis de oleo autem:* *Unxit te Deus, Deus tuus oleo laxitatem ete.* Unde non casualiter profecto, sed data opera, passionem suam exordiri voluit in horto Gethsemani, ubi, ut supra diximus, torcular positum erat, in quo olivæ Oliveti illius exprimebantur. Per hoc enim denotare voluit jubilum, cum quo ad mortem procedebat; nam ut Simon de Cassia ait⁶: « Statim capiendus montem visitat olivarum, ut animo lœto procedere se monstraret ad poenas. » Verum enim vero cur Christo non sufficiebat, se sanguinem suum pro nostra redemptione effudisse. Cur insuper per prædicta Isaiae verba indicat, sanguinem suum calcatum et expressum fuisse velut in torculari? Oleaster respondet: « Sed hoc

DE GESTIS POST ULTIMAM COENAM, DISC. VI.

contentus voluit conculari, ut quicquid sanguinis, quicquid succi in corpore suo latebat, exiret ad lavaerum nostrum. »

10. — Non dubito, quin admiremini, quod supposita lætitia et desiderio intensissimo patendi, nihilominus per os Psalmistaræ æternum Patrem suum rogarit⁷: *Ere a framea Deus animam meam.* Cur enim hisce verbis ab ictu lanceæ eximi postulavit qui tot alii cruciatibus incomparabiliter acerbioribus lætus occurrit? Et quidem dubium hoc tanto magis augetur, quia certum est ex Evangelio, vulnus hoc lateris Christo inflictum esse postquam expirasset, adeoque illud nequaquam sentire aut inde dolere potuisse. Sed respondeo, hoc idem fuisse tametsi sui motivum, quod scilicet in corpore suo vulnus sine dolore acciperet, cum nil nisi dolorem pati desideraret. Quam etiam ob causam Ecclesia clavos quidem dulces, et crucem dulcem appellat: *Dulce lignum, dulces clavos;* at vero de lancea loquens, dicit: *Mucrone diro lanceæ;* cuius hæc potest esse ratio, quia Christus hoc vulnus patiendo non meruit, eo quod anima ejus a corpore jam separata fuisset, adeoque hoc recipiens eo carebat gaudio, quo in omnibus aliis cruciatibus et doloribus fructus fuerat, atque ideo vulnus hoc dñe dignabatur accipere, licet illud aliunde libenter acceptasset, cum sit axioma irrefragabile, quo dicitur: *Oblatus est, quia ipse voluit.* Certum pariter est ipsum ne quidem unica spinæ punctura transfixum fuisse, quam per altissimam sapientiam et providentiam suam non ordinari, voluerit, et admiserit; cur igitur in latere suo lancea perforatus fuit quam adeo deprecabatur? S. Cyprianus hanc illius assignat rationem⁸: « Ut quidquid resideret in corde sanguinis emitteret. » Petrus vero Cellensis aliam rationem indicat, inquiens: « Jesus a perfosione lateris sibi non pepercit, ut te in cavernam lateris recepto, ad omne suum consilium admitteret, et gaudiis admiseret. » Porro cor eius plenum erat, non aceto, quia cum gustasset illud noluit bibere⁹; sed ambrosia et nectare Paradisi ob consummatam humanam redemptionem, erat refertum: ac proinde latus suum aperuit, quasi animam sanguine suo redemptam, his verbis intra illud invitare vellet¹⁰: *Intra in gaudium Domini tui.* Similem quandam invitationem in sermone in ultima cena habitu discipulis suis, cunctisque fidelibus proposuit dicens¹¹: *Hæc locutus sum vobis, ut gaudium meum in vobis sit, et gaudium vestrum impleatur.* Nimirum se traditum esse a Juda, a Petro negatum, a lictoribus vincum, flagellatum, spinis perforatum, clavis transfixum, in crucem suspensum fuisse, suum appellavit gaudium, atque ad illud participandum nos quoque invitavit: « Quid significat, ut gaudium meum in vobis sit? » querit S. Cyrillus

¹ Ps. XXI, 4. — ² S. CYPR., de dupl. Mart. — ³ MATT., XXVII, 34. — ⁴ Id., XI, 23. — ⁵ JOAN., XV, 11.

Alexandrinus¹²: « Homo factus unigenitus Dei Filius, absque peccato omnia sustinuit, quæ Judæorum excogitare pericacia potuit nec unquam sputis dedecoratus, verbis derisus, verberibus cæsus, et tandem patibulo affixus, ullo macore affectus fuit, sed decenti semper ipse gaudio plenus, illa opprobria delicias sibi esse putabat. » Atque ideo sine dubio ob hoc mysterium passionem suam in horto qui locus est amoenitatis, et deliciarum, exordiri voluit, quia opprobria delicias sibi esse putabat.

11. — Salvator noster apud S. Lucam mortem suam prædicens, inquit¹³: *Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut accendatur. Baptismo habeo baptizari, et quomodo coactor usque dum perficiatur.* S. Ambrosius considerat, quod tametsi in horto gravi se pressum tristitia demonstrarit, hac tamen perculsum non fuerit ex sensu doloris, ob passionem imminentem concepti, sed aliunde; en verba ipsius¹⁴: « Sub tempore mortis mæstitudinem prætentebat, quam non ex metu mortis suæ, sed ex mora nostræ redemptionis assumpserat, juxta quod scriptum est: *Et quomodo angor, usque dum perficiatur.* Utique qui usque ad perfectionem angitur, de perfectione securus est. » Porro verbum coactor coartationem et augustiam cordis subindicat, id est vehementem quamdam cordis passionem inde provenientem, quod se dilatare et effundere nequeat. Ac proinde Christus immensum patiendi desiderium nullo verbo magis proprie exprimere poterat, quam per verbum coactor quia per tringinta trium annorum spatum desiderio desideravi hoc Pascha manducare¹⁵, est enim Pascha transitus Domini et tamen toto hoc tempore hæc amara passio eorū ejus arctissime constrinxit et coactavit, donec tandem tempus adveniret, in quo illud in monte Calvariae expandere et effundere posset et quidem ut illud tanto melius expandaret, pectoris et viscera sibi aperiri permisit, quasi ei tot ora, quod innumeræ exceperat in corpore suo vulnera, ad illud expandendum et dilatandum minime sufficessent. In cujus probationem observandum, quod Evangelista non dicat¹⁶: *Mortuus est, sed emisit spiritum;* non dicit: *Emisit animam,* sed: *Emisit spiritum,* quasi dicere vellet: libenter pro nostra salute moriens, adeo gavisus est, ut non jam expirare, sed respirare videretur.

DISCURSUS VI.

ALIAE CONSIDERANTUR CIRCUMSTANCIÆ, EX QIBUS GAUDIUM QUO DEI FILIUS IN PASSIONE SUA PERFUSUS FUIT, MANIFESTE COLLIGITUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Licet Christus nos redimere potuisse sine doloribus illos tamen cum gaudio accepit. — 2. Christus festivus et cum gaudio properavit. — 3. S. CYR. ALEX., in Joan. — ⁴ LUC., XII, 50. — ⁵ S. AMB., in Luc. — ⁶ LUC., XXII, 45. — ⁷ MATH., XXVII, 50.

ad passionem suam. — 3. Quare Christus jussit Zachæo ut festinans descendenter de arbore. — 4. Quare Christus nasci voluerit in Iudea et non Romæ. — 5. Christus pro tempore suæ passionis elegit tempus vernum et mensem Martium, hujus assignantur rationes. — 6. Passionis Christi tempus saepe nominatur hora ejus. Declaratur apta similitudine. Amor reddit cuncta dura facilia. Amor facit obliviisci dolorum. — 7. Amor nil aliud querit quam pati. — 8. Amans in tormentis gaudet. Amor feda clarificat. — 9. Amans nil aliud cogitat quam pati. — 10. Nihil Christo est gloriosius quam loqui de sua passione. — 11. Qui libenter ac ex amore patitur, recusat sibi commisereri.

Proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta. Hebr. XII, 2.

1. — Postquam Christus Redemptor noster decretem humanæ redempcionis in supremo sanctissimæ Triados consistorio sancitum acceptasset, eternus Pater opinionem ei dedit eamdem consummanti sine doloribus, in corpore passibili, siquidem illud ab anima beata informandum erat: ipse vero adeo dolorum et tormentorum passionis suæ sustinendorum avidus fuit, ut crux dulciter amplectetur. Unde Biblia regis verba thematis assumpti hoc modo legit: *Pro gaudio quod habebat, sustinuit crux confusione contempta.* « Licebat illi non mori, » inquit Theophylactus¹, « et poterat non pati, cum « enim peccati omnis expers esset, morti non sub- « jacebat, quod ipse ait: *Venit mundi princeps et in me non habet quicquam.* Si igitur noluisset, « non esset crucifixus. Attamen crux sustinuit, « hoc est, non simpliciter mortem, sed contumeliosam, aspernatusque est ignominiam inde provenientem. Non dixit autem, tristitia contempta, « neque enim cum tristitia ista ferebat. » Theodoretus similiter verba S. Pauli exponit, inquiens²: « Servatoris gaudium est salus nostra. » Et quidem licet hanc salutem homini sine passionis toleratione dare potuisset, pati tamen voluit, ut superabundantior, magisque meritoria esset nostra redemptio, simulque amoris sui teneritudinem erga nos, sumumque, quo patiendo perfundebatur, gaudium evidenter ostenderet. Unde Tertullianus ait³: « Sa- « ginari voluptate patienti discussurus volebat. »

2. — In discurso praecedenti diximus, de Salvatoris morte intelligenda esse verba illa: *In die desponsationis ejus.* Quibus consonat, quod Psalmista regius, e cuius stirpe Christus incarnatus fuit, his verbis ait⁴: *Tanquam sponsus procedens de thalamo suo exultavit ut gigas ad currēdam viam, a summo cælo egressio ejus.* Christus ipse Apostolis suis die quadam dixit⁵: *Ecce ascendimus Jerosolymam, et consummabuntur omnia quæ scripta sunt de Filio hominis: tradetur enim gentibus, et illudetur,*

¹ THEOPH., *ib.* — ² THEODOR., *ib.* — ³ TERT., *de patient.*
— ⁴ PS. XVIII, 6. — ⁵ LUC., XVIII, 51.

et flagellabitur, et conspuetur, et postquam flagellaverint, occident eum. S. Marcus, qui eamdem recenset historiam, ait¹: *Praecepit illis Jesus, et stupebant.* Nimirum giganteis passibus omnes præcurrens memoria recolabat tormenta et passionis suæ dolores, de quibus veluti de re gratissima, et acceptissima, tanto cum gaudio cum discipulis suis loquebatur. Albertus Magnus verbum *ascendimus* optime observat, utpote quo Christus suum Jerosolymam versus inceptum iter nominavit²: « Ecce « *ascendimus*, quia passionem suam ascensionem « esse reputavit. » Imo ex hac immensa lætitia et festivo gaudio, quod Christus de passione sua loquens præ se ferebat, mater filiorum Zebedæi occasionem sumpsit, primas in regno ipsius sedes postulandi, quia de morte sua ipsum hand secus loquentem audierat, quam si de sceptris et regnis acquirendis locutus fuisset.

3. — S. Lucas in capite sequenti historiam recenset Zacchæi, qui ut Salvatorem videre posset³, *præcurrerens ascendit in arborem sycomorum.* Cui tamen ipse, ut subito descendenter, præcepit: *Zacchæus festinans descende.* Quod si autem mysterium scire vultis, cur Zacchæum adeo festinanter descendere jussit, idipsum a D. Chrysologo discatis, dicente⁴: « Si sapis, festinans descende; « descendere ante Dominum de Adamitica arbore, ut « post crucem Dominicæ passionis ascendas. » Cum enim arbor illa crucis figura esset, noluit, ut Zacchæus primus et ante ipsum in eodem saliret; sed voluit, ut post suum in illam ascensum in eamdem se extolleret.

4. — Quam putatis ob causam Christus in Iudea nasci elegit? *Femina circumdabit virum, prædixerat Jeremias⁵.* Licet enim alii infantes, qui usu rationis non gaudent, nascentur secundum quod mater ipsorum disponit; Christus tamen locum sibi beneplacitum eligere poterat, quia præterquam perfectissimo rationis usu gauderet, dominum insuper totius terræ obtinebat. Cur igitur Filium Dei se ostendere volens, non elegit Romanum, quæ mundi caput est et de qua S. Leo ait⁶: « Quæ « usquam gentes ignorarent, quod Roma didicis- « set? » S. Irenæus dubium hoc solvit, dicens⁷: « Ideo Christus nascitur in Iudea et non in gentibus, quia gentilitas carebat Circumcisione, et « ideo in Iudea ostentat gloriam suam in pri- « mordio nativitatis suæ in effusione sanguinis. » Ubi observandum, quod S. Irenæus sanguinis Christi effusionem, *gloriam suam* appellari.

5. — Notetis velim et aliud mysterium, quia quando postea totum sanguinem e venis suis effusus erat, ex totius anni curriculo tempus vernum et mensem Martium eo fine elegit. At vero

¹ MARC., X, 32. — ² ALB. MAG., *in Luc.* — ³ LUC., XII, 14.
— ⁴ CHRYSOL. — ⁵ JER., XXX, 22. — ⁶ S. LEO. — ⁷ S. IRENÆUS.

cur non potius Decembrem, in quo natus fuit, vel Augustum, cuius excessivus calor denotare poterat, æstum amoris sui tunc ad supremum pervenisse apicem? S. Bernardinus respondet: « Cum in tali tempore sanguis ebulliat, ut totum versaret et effunderet pro nobis et nihil in eo remaneret, quia ipso ebulliente de facili emititur. » Ejusdem quoque alia assignari potest ratio, scilicet quia hoc mense incarnatus fuerat: siquidem in diem 25° ejusdem mensis incidit festum Annuntiationis et in eumdem diem mors quoque incidit Salvatoris, siquidem eadem die in Martyrologio fit commemorationis boni latronis. Eodem quoque tempore, juxta gravissimorum auctorum opinionem, homo formatus fuit, dicente Ruperto Abbe: « Feria sexta conceptus est; die qua veterem formavit Adam de limo terræ. Novum sic reformare coepit homo minem Deus, de vera carne Virginis Mariae, « eodem die redempturus mortis passione. » Unde colligitur, quam ingens ejus de nostra redemptione quovis tempore sollicitudo fuerit, siquidem illam adeo sibi cordi duxit, ut huic quoque tempus ipsum accuratissime servire voluerit.

6. — Redemptor noster Passionem suam saepe horæ nomine appellavit. Etenim quando a sanctissima Matre sua, ut aquam in vinum converteret, rogatus fuit, eidem respondit: *Nondum venit hora mea.* Ubi S. Irenæus ita scribit: « Fervore quo- « dam ducebatur Deipara bibendi sanguinis Christi « poculum. » Eodem quoque nomine in aliis locis sæpius Passio exprimitur. Nam Joannis, XII, dicitur²: *Clarifica me ex hac hora.* Et Joannes inquit Evangelista³: *Sciens, quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo.* Similiter quando apud S. Marcum ex naturæ nostra fragilitate et suggestione calicem a se transire petuit, inquit⁴: *Orabat, ut si fieri posset, transiret ab eo hora;* et tamen quis est qui nesciat quod a primo incarnationis suæ instanti, ut supra vidimus, Passionis suæ exordium fecerit? S. Augustinus similiter non sine admiratione considerat⁵, quod hora appelletur « durissimum illud tempus, quod imminebat, mortis et suppliciorum. » Lucas Brugensis super illa verba: *Hæc est hora vestra, et potestas tenebrarum, inquit⁶:* « Horam ipsorum intelligit, non quæ « fato aut siderum necessitate adducta cogat ipsos « ut hoc jam mali perpetrant; absit, sed quia a « Deo, qui tempora omnia disponit, ceterarum « horarum more adducta, permittatur ipsis agere, « quod diu desideraverunt; quasi dicat: Hæc est « opportunitas vobis quæsita, jamque tandem con- « cessa. Simili loquendi modo valgo utimur, si « quis diu prohibitus fuerit facere quod admonet « dum desiderarit; tandem ubi permittitur, hæc « est, dicitur, hora ipsius. » Quando quis vehe- « menti urgetur rei alicuius summe desideratæ comparandæ desiderio, dici solet: *Nondum adest hora;* at vero quando illa jam fruitur, eamque est assecutus, tametsi longo tempore eam quis desiderarit, dicere solet: *Jam transiit dies vel annus, nec tamen mihi vel unica hora transivisse videtur.* Ecce tibi igitur qualiter incarnata Sapientia hoc loquendi modo indicare voluerit immensam lætitiam et gaudium, quod ex suis cæteroquin penitissimis tormentis capiebat. Mysterio quoque non caret verbum *ejus*; nam S. Joannes, quintimus Christi secretarius erat, non dicit: *Sciens quia venit hora, ut transeat ex hoc mundo;* sed specificet et magno cum mysterio addit: *Hora ejus.* At vero cur sapientissimus hic Apostolus et dilectus discipulus non appellat horam ejus tempus illud, in quo velut Deum infinitæ Majestatis, tribus regibus orientalibus per prodigiosam stellam ab Oriente evocatis, in stabulo Bethlemitico sese manifestavit? Cur horam ejus non appellavit transfigurationem ipsius, in qua per splendores gloriæ et per æterni Patris vocem Filius ejus dilectus proclamatus fuit? Cur non vocat horam ejus tempus illud, quo in Jordane pariter eadem auditæ vox fuit: *Hic est Filius meus dilectus;* et in quo apertis celis descendit super ipsum in specie columbae Spiritus Sanctus? Cur non horam ejus appellavit diem illum, in quo Hierosolymis ei triumphaliter ingredienti, a toto populo acclamatum fuit tanquam vero Messiae et Regi Israeliticæ? Respondeo, Christum Passionem suam horam appellasse dupli ex causa. Primo quia in hac magis quam in quovis alio vitæ suæ mysterio gloria et divinitas ejus quam maxime eluxit: *Dominus regnavit a ligno;* præterea ardentissimum desiderium, quo illam ab utero materno vehementissime suspiravit. Pro meliori hujus intelligentia sequentem audire libeat similitudinem. Continget nonnunquam, quod quidam amore alicuius captus, tota nocte ferro a capite ad pedes usque armatus in publica platea consistat, nivibus et glacie expositus; cui illucescat diluculum, dum illud minime pensitabat, eo quod totum tempus præterit sibi una tantum hora visa fuerit. Undenam idipsum tali putas evenire? *Qui amat non laborat;* amor enim omnem ærumnam indulcorat, suaveque reddit quolibet tormentum. Verum quidem est, quod Christus quoad dolores internos, Passionem suam ab ipso incarnationis factæ momento; quoad externos vero dolores ab ipsis in horto captivitate cœperit et usque dum in cruce expiraret, continuari. At vero amor et desiderium patiendi adeo excessivum erat, ut sibi ne hora quidem fuisse videatur; ac proinde cum duo discipuli in Emmaus contendentes, ipsi in specie peregrini eorum se societati insinuanti, Passionis suæ recenserent periodos, utpote quem non cognoscebant, iisdem cum admiratione respondit: *Quæ? Porro quot ictus*

flagellorum in dorsum Salvatoris a lictoribus impati fuerint, superius ex revelatione quadam cui-dam ancillæ Dei facta diximus. Et tamen Redemptor noster ea se ignorare ostendit, quasi dicens¹: *Congregata sunt super me flagella et ignoravi.* Porro flagellatio supplicium quoddam erat, quod vilissimi mancipiis illatum, præter corporis cruciatum, summam quoque ignominiam conciliabat; et tamen licet flagellatio Christi crudelissima et per innumerous ictus repetita fuisse, Christus tamen se illam vel ignorare, vel illius oblitum esse simulat: *Et ignoravi.*

7. — S. Bernardinus ad illa se verba reflectens, quæ Christus Judæ, quem obstinatum esse sciebat, dixit²: *Quod facis, fac citius;* ipsum eidem dicere voluisse censem³: *Quod facis, illud cupio, illud quæro, ad hoc veni.* Video, quod luporum me fauicibus molariis ingerere ab ipsis devorandum: *Quod facis, fac citius.* Illis inquam lupis de quibus prædixi⁴: *Venient ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces;* licet eosdem alibi inter oves recensuerim, dicendo⁵: *Non sum missus, nisi ad oves quæ perierunt domus Israel.* Dici quoque potest, Salvatorem Judæ dicendo: *Quod facis, fac citius,* dicere voluisse, ut video me promptum esse ad ingerendum me lupi fauibus, ad devorandum; ego hodie in Eucharistia me tibi, qui lupus es, ultro citroque dedi, tametsi me a te devorandum et perdendum esse scirem. Præterea quia Redemptori nostro præ nimia desiderii impatientia, quo in crucem configi desiderabat, traditor nimis lente in suo proposito progredi videbatur, nec satis *veloces* essent *pedes ad effundendum sanguinem*⁶; eum extimulabat, dicendo: *Quod facis, fac citius.* Sic quoque in horto Gethsemani constitutus, cum videret eumdem traditorem tarde nimis cum turbis armatis ad properantem, ad dandum Passioni sue aliquod initium, ipse sudore suo sanguineo (ut suo loco dicemus) luctores prævenit, ut vel sic iis ostenderet, se longe avidorem esse ad sanguinem suum effundendum, quam ipsi essent ad eumdem sanguinem per flagella, spinas et clavos extorquendum.

8. — Quando Judas ex cœnaculo egrediebatur, Redemptor noster sciens quod pro traditione exequenda et ducatu lictoribus Christum capturis præstando, foras abiret, dixit⁷: *Nunc clarificatus est Filius hominis.* At vero quis honor, aut quæ gloria resultare poterat a patibulo, supplicio præcunctis aliis maxime infami, ut proinde de morte ipsius apud Sapientem dicatur⁸: *Morte turpissima condemnemus eum?* S. Leo de Christo ad montem Golgothæum abducto disserens, hac pharsi loquendi utitur⁹: *Eunte itaque ad locum clarificationis sua*

¹ Ps. xxxiv, 15. — ² JOAN., XIII, 23. — ³ S. BERN., in Cœna Dom. — ⁴ MATT., VII, 11. — ⁵ ID., XV, 24. — ⁶ Ps. XIII, 3. — ⁷ JOAN., XIII, 31. — ⁸ Sap., III, 20. — ⁹ S. LEO, de Pass.

« Domino; » adeo enim patienti desiderio ardebat, tantoque cum jubilo patiebatur, ut omnia sibi illata tormenta summæ gloriæ loco duceret, dicente S. Bernardo¹: « Gaudet et tripudiat, exultat et « lætatur et ait: Nunc clarificatus est Filius hominis. » Imo fœdissima sputa, quibus conspurcatus fuit vultus ille, *in quem desiderant Angeli prospicere*²; tametsi cum maxime infamibus improperiis conjuncta fuissent, non aliter quam gloriæ sue splendores exceptit. Ac proinde S. Antonius de Padua inquit³: « Fuit Judæorum sputis clarificatus. » Licet enim Judæorum intentio esset, expuendo in divinam ejus faciem, contumelia et ignominia eum afficeret, Christus tamen per virtutem suam et intensissimum patienti desiderium, eadem sputa in claritatem convertit honoris: ⁴ *Nunc clarificatus est Filius hominis et Deus clarificatus est in eo.* Et vero in fabrica totius universi Deus se omnipotentem esse ostendit; in immissione vero universalis diluvii, justum se esse probavit; at vero quia eo usque nullum adhuc excessivæ charitatis et amoris sui erga hominem specimen ediderat, tunc cum facies ejus turpibus sputis conspurcari videbat, tempus advenisse censuit, quo hæc immensa charitas evidenter eluceret; ideoque dixit: *Nunc clarificatus est Filius hominis.* Quasi dicere vellet; nunc homo, nisi prorsus sit excæcatus, clare videre potest, quantus sit amor meus erga illum, dum ex amore ipsius, tanto cum jubilo, infinita, inhumana et crudelissima supplicia sustineo. Enimvero hominibus solempne est, de illis rebus frequenter discurrere, erga quas vehementi feruntur affectu. Sic enim litteratus libenter de studiis suis discurrit; lascivus juvenis de impuris suis amoribus; epulo de comeditionibus et ebrietatibus; avarus de lucris et usuris, et sic de aliis; unusquisque enim suo afficitur idolo; Salvator autem noster de tormentis pro salute nostra sustinendis frequentem faciebat mentionem⁵: *In laboribus a juventute mea, id est, ut in præcedentibus discursibus declaravimus: Moriens, agonizans a puero.*

9. — Glossa interlinearis super illa verba, paulo ante ex S. Marco citata, scilicet: *Præcedebat illos Jesus et stupebant,* ita scribit: « Præcedebat quasi « unus moriturus pro omnibus, ad mortem imper- « territus. Stupebant ex hoc, quod ita prompte et « hilariter ibat ad locum passionis. » Alia quadam vice, cum Salvator noster Apostolis suis impertiretur licentiam abeundi Hierosolymam ad festum tabernaculorum, dixit illis⁶: *Vos ascendite ad diem festum hunc, ego autem non ascendo.* Et tamen paulo post Evangelista subjungit: *Ut autem ascenderunt fratres ejus, tunc et ipse ascendit ad diem festum.* At vero quomodo hæc inter se concordant, quod prius se ascendere nolle dicat et tamen postea revera

¹ S. BER., ib. — ² I PET., I, 12. — ³ S. ANT. DE PAD. — ⁴ JOAN., XIII, 31. — ⁵ Ps. LXXXVII, 16. — ⁶ JOAN., VII, 28.

ascendat? Numquid apud Malachiam dicitur¹: *Ego Deus et non mutor, et apud S. Marcum²: Calum et terra transibunt, verba autem mea non præteribunt?* S. Augustinus hujus difficultatis nodum resolvit, dicendo, Christum dixisse, se non ascensurum ad festum illud, scilicet ea intentione, qua discipuli illuc ascendebat, scilicet, ut exteriori tantum frueretur solemnitate; ipse enim in corde suo festum agebat longe excellentius: « Ascendit, » inquit Augustinus³, « non quasi ad diem festum, sed quasi ad litem; illi enim omnes læti ascen-derunt, quasi ad perfruendas delicias diei festi; is autem illi fuit dies festus, quo Passione sua rede-« mit mundum. »

10. — In toto decursu laboriosæ vitæ suæ, unica dunataxat vice, modicam quamdam illius gloriæ, qua beata ejus anima fruebatur, stillam in mortale corpus suum transfundere voluit, unde in monte Thabor transfiguratus fuit⁴: *Et resplenduit facies sicut sol.* At vero quosnam Moysen et Eliam (qui ad gloriosum et jucundum hoc spectaculum advocati fuerunt) inter se discursus misceuisse existimat? Nimirum ut genio Domini sui sese accommodarent, ingentemque ejus quam de vicina Passione in corde suo gerebat letitiam adaugerent, de vicina ejus Passione locuti fuere, quam in monte Calvario mira cum fortitudine erat toleraturus; at enim S. Lucas⁵: *Dicebant excessum ejus, quem completerus erat in Jerusalem.* Circa que verba inquit S. Augustinus⁶: « Hæc sunt læta colloquia, que huic tantæ solemnitati conveniebant? Hæc ser-« monis materia inter tot gaudia miscenda erat? Moxque ad propositum nostrum ita respondet: « Domino Salvatori quæ materia loquendi gratior, « quam de salute et redemptione mundi trac-tare? »

11. — S. Lucas scribit, quod Redemptore nostro in montem Calvariae ascende⁷, sequebatur illum multa turba populi et mulierum, quæ plangebant et lamentabantur eum. Conversus autem Jesus ad illas, dixit: *Filiæ Jerusalem, nolite flere super me, etc.* At vero cur eas prohibet lachrymari, quando ipse in procinctu erat, ut pro salute ipsarum totum suum sanguinem effunderet? S. Isidorus Pelusiota in Epistola quadam inquit⁸: « Tibi in mentem venit, « ut ex me sciscitareris, quid cause fuerit, quam ob rem Christus mulieres lugentes, cum ipse ad crucem, ut victor triumphans, abibat, non modo non collaudavit, sed etiam objurgavit? Perspi-cuum enim illud est, commiserationem ei qui dem, qui invitus patitur, solatium, ei autem, qui ultro ac sponte, contumeliam afferre; siquidem ei, qui non invito animo patitur, commiseratio pro contumelia est. Quandoquidem igitur ipse

¹ MALACH., III, 6. — ² MARC., XIII, 31. — ³ S. AUG., q. 7 Nov. Test. — ⁴ MATT., XVI, 2. — ⁵ LUC., IX, 31. — ⁶ S. AUG., de Hæret. — ⁷ LUC., XXIII, 7. — ⁸ S. ISID. PEL.

¹ LUC. BRUG., in Matth.

« sponte ad patientium se conferebat, ut et mortem extingueret et diaboli nervos infringeret; « eum autem qui laudibus ac plausu dignus erat, illæ fletu ac lachrymis persequebantur, propterea, ut nonnulli existimant, ipsi malum imprecatus est. Revera autem calamitates ipsis eventuras prenunciavit. » Quod si opponas, ex Evangelio aperte constare, quod Christus in horto amarum Passionis calicem ante se positum videns, vehementer contristatus fuerit, Lucas Brugensis tibi in favorem nostrum in haec verba respondebit¹: « Ut cumulate Christus pro peccatis nostris satisficeret, quæ partim animo, partim corpore committitur, voluit non eos tantum cruciatus ferre, qui proprie sunt corporis, verum etiam eos, qui proprie sunt animi, timores, inquam, ac mortales. Non enim sufficit ei, subitam pro nobis tulisse mortem, qualis eorum est, qui nec opantes securi feriuntur; sed mortem subire voluit circumstantis omnibus plene constantem, timentem, tristitia, captivitate, conviciis, ignominia, iudicio, flagellis, etc., ut copiosa nostri esset apud eum redemptio. » Verumtamen de causis hujus tristitiae, quæ veluti pro passio a Christo assumpta fuit, suo loco fusius tractabitur; ubi ostendimus, tristitiam hanc non inde processisse, quasi Christus invitatus et cum repugnantia animi Passionem ordiretur; sed potius ex vehementia desiderii, quo acerbissime torqueri cupiebat.

DISCURSUS VII.

DE IMMENSO JUBILO, QUO REDEMPTOR NOSTER AMARISSIMUM PASSIONIS SUÆ CALICEM EPOTAVIT.

IDEA SERMONIS. — 1. Ad exemplum Christi sancti in tormentis exultarunt. — 2. Amor efficit mortem suam. — 3. Amor indignatur iis qui impide volunt passionem. Loqui de passione conciliat bene voluntiam. — 4. Dulce est pati. Carnalis homo horret passionem. Amans anima desiderat semper hic pati. — 5. Vehemens amor contemnit cuncta pericula et per patientiam resistit morti. — 6. Amor causat quo plura quis patitur ut maiores et plura pati sitiat. — 7. Christus præ nimio amore plura patienti anxiabatur.

Calix meus inebrians quam præclarus est! Ps. XXII, 5.

1. — Redemptor noster tot ante sæcula per os regii Psaltis de amarissimo passionis suæ calice disserens, eumdem mystico hoc epitheto condecoravit: *Calix meus inebrians quam præclarus est!* Quibus verbis immensum expressit jubilum et gaudium, cum quo tempore congruo eumdem erat exasturus; quod gaudium demum sequacibus suis fidelibus communicans, efficit, ut et hi tanto cum